

Št. dokumenta: D-8/16

Zagorje ob Savi, 16. 8. 2016

Ministrstvo za okolje in prostor
Dunajska 47
1000 Ljubljana

gp.mop@gov.si

Zadeva: Pripombe na osnutek Uredbe o stanju tal (št. zadeve MOP 007-144/2015, datum objave 3. 6. 2016, rok za sprejem mnenj in pripomb 16. 8. 2016; v nadaljevanju Osnutka uredbe)

Spoštovani!

Pripravlavec Osnutka uredbe v obrazložitvi spodbudno piše, da: *»Uredba ureja stanje tal z vidika obremenjenosti, pri čemer gre za posledice človekovih posegov v okolje, ki povzročajo ali so povzročili onesnaževanje tal in s tem povezano tveganje za zdravje ljudi in okolja.«*

Pozoren bralec žal ugotovi, da se tudi tokrat MOP manj ukvarja z zmanjševanjem tveganja za zdravje ljudi ter veliko več energije in pozornosti posveča zmanjševanju omejitev za industrijske dejavnosti. Številke in papir tudi tokrat, kot na področju emisij snovi v zrak, pač vse prenesejo. S problemom tega, koliko obremenitev lahko prenesemo ljudje se MOP ob pripravi Osnutka uredbe ni preveč ukvarjal, niti iz njegove obrazložitve ni videti, da bi tovrsten razmislek (preverbo/novelacijo iz avstrijske in nemške zakonodaje povzetih standardov kakovosti za tla), zaupal kateri izmed domačih usposobljenih ustanov.

Kot že tolikokrat doslej ponavljamo, da ljudje istočasno dihamo, pijemo, jemo,... pa tudi vrtnarimo, se sprehajamo, telovadimo,...na tleh. Za razliko tega osnovnega bivalnega dejstva, pa zakonodaja vsako področje obravnava parcialno in večinoma strupe prešteva (in redko sešteva) posebej za vodo, zrak, hrano in tla. Izredno redko doživimo celovit zdravstveni pogled na vsoto vseh dejavnikov, ki vplivajo na prebivalce določenega območja.

V nadaljevanju podajamo naša opažanja in pripombe na Osnutek uredbe.

1. Osnutek uredbe povišuje doslej veljavne mejne vrednosti vsebnosti nekaterih rakotvornih snovi v tleh.

Ugotavljamo, da je MOP kljub lastnemu zapisu o veliki izpostavljenosti otrok na potencialno onesnaženih otroških igriščih, doslej veljavne mejne vrednosti nevarnih snovi v tleh istočasno z uvedbo novega poimenovanja standard kakovosti tal (po 3. členu Osnutka uredbe je to *»koncentracija posameznega onesnaževala ali skupine onesnaževal v tleh, ki zaradi varovanja zdravja ljudi in okolja ne sme biti presežena, izražena v gramih na kilogram suhe snovi tal (v nadaljnjem besedilu: g/kg s.s.) ali miligramih na kilogram suhe snovi tal (v nadaljnjem besedilu:*

mg/kg s.s.)« močno dvignil tudi na otroških igriščih in jih postavil na nivo dosedanjih opozorilnih vrednosti (pri posameznih parametrih pa še višje). V luči teh števil je vsako leporečje MOP o varovanju najmlajših odveč.

Glede na to, da so v Slovenji industrijska in stanovanjska območja tik drug ob drugem, nasprotujemo višanju mejnih vrednosti v industrijskih območjih in predlagamo MOP, naj pridobi strokovno obrazložitev, na kateri razdalji od industrijskih območij, vpliv onesnaženosti njihovih (industrijskih) tal na sosede v stanovanjskih območjih in podtalnico, ni več relevanten.

Vsokršno zviševanje mejnih vrednosti »na pamet« predstavlja legalizacijo poslabšanja standardov kakovosti okolja v Sloveniji. In postavlja pod vprašaj uporabnost toksikoloških ocen (ki jih pripravljavec omenja v obrazložitvi) v Slovenskem načinu poselitve in prepletanja industrijskih in stanovanjskih območij.

2. Uredba ne bo pripomogla k sanaciji tal (in varovanju zdravja ljudi) na danes znanih degradiranih območjih, ampak bo ta območja samo administrativno opredelila kot manj ogrožena. Tako njihova sanacija ne bo več nujna, dodatni vnosi snovi v tla pa bodo mogoči in dopustni.
3. Višanje mejnih vrednosti na industrijskih območjih neposredno ogroža delavce in njihove družine. Ali so bili k sodelovanju pri pripravi Osnutka uredbe povabljeni predstavniki delavcev in Ministrstvo za delo?
4. Cink je esencialen element zgolj do dnevne vnosa 45 µg za odraslo osebo, vsi višji vnosi so zdravju škodljivi. V koncentracijah, kot smo jih v Slovenji tudi že izmerili, je cink toksičen. Umik cinka iz nabora parametrov zajetih v Osnutku uredbe, služi zamegljevanju resnosti problema v Slovenji. Zahtevamo, da se cink uvrsti v Prilogo 1.
5. Osnutek uredbe ne obravnava situacije v kateri se v istih tleh znajdejo tik pod mejno vrednostjo vsebnosti več rakotvornih elementov. Od tod izhaja, da otroška igra na takšnih tleh ali zgolj vdihavanje prašnih delcev, predstavlja veliko, toda z vidika zakonodaje neprepoznano zdravstveno tveganje. Zahtevamo, da se v 6.člen in Prilogo 1 vnesejo tudi parametri vsot rakotvornih snovi.
6. Zakaj antimona v Prilogi 1 ni med standardi kakovosti tal za kmetijska zemljišča?
7. Zakaj se kobalt in molibden umikata iz standardov kakovost tal Priloge 1?
8. 3. alineja 6.člena Osnutka uredbe pravi: *»Za posamezen parameter tal, ki ni parameter tal iz priloge 1 te uredbe, je stanje tal na vzorčnem mestu dobro, če nobena od izmerjenih vrednosti parametrov tal ne presega:*
 - *trikratnika vrednosti naravnega ozadja posameznega parametra tal oziroma druge snovi iz priloge 2 te uredbe, če gre za anorganski parameter tal,*
 - *1,3-kratnika meje določljivosti, če gre za organski parameter tal.«*

Mejo določljivosti obrazloži v 3. členu kot *»opredeljeni mnogokratnik meje zaznavnosti pri koncentraciji parametra, ki ga je mogoče določiti s sprejemljivo ravniyo natančnosti. Meja zaznavnosti je vrednost koncentracije, nad katero je mogoče z opredeljeno ravniyo zaupanja potrditi, da se vzorec razlikuje od slepega vzorca, ki ne vsebuje zadevnega parametra«.*

Mislimo, da uporaba spremenljivke (kar meja določljivosti nedvomno je), za opredelitev standardov kakovost tal ni dopustna. Glede na to, da naj bi opredeljevala standarde kakovosti tal za organske parametre, pa še toliko manj.

9. 5. alineja 6.člena Osnutka uredbe pravi: *»Ne glede na prvo alinejo tretjega odstavka tega člena se na preiskovanih območjih, kjer so znana rudišča, rudni pojavi ali večje vsebnosti posameznega elementa v kamnini, pri ugotavljanju stanja tal v skladu s prvo alinejo tretjega odstavka tega člena namesto vrednosti naravnega ozadja iz priloge 2 te uredbe lahko upošteva višja vrednost naravnega ozadja anorganskega parametra tal, ki se določi v programu monitoringa stanja tal, na podlagi strokovnega predloga izvajalca monitoringa stanja tal, če višja vrednost ne pomeni povečanja tveganja za zdravje ljudi in okolja in je iz mnenja ministrstva, pristojnega za rudarstvo, priloženega k predlogu programa monitoringa stanja tal, razvidno, da se s predlagano višjo vrednostjo naravnega ozadja strinja in je pojasnjen izvor posameznega anorganskega parametra tal ter določeno območje, kjer je zaradi naravnih dejavnikov vsebnost tega anorganskega parametra tal višja od vrednosti naravnega ozadja iz priloge 2 te uredbe.*

Zdi se, da skuša MOP prepričati javnost, da je posamezni anorganski parameter tal iz Priloge 2, ki izvira iz znanih rudišč, rudnih pojavov, ipd. okolju manj nevaren, kot če bi izviral neposredno iz kakšne druge dejavnosti. Na ta način, se iz karte potencialno ogroženih območij brišejo cela območja, ki so doslej veljala za ogrožena in potrebna sanacije. Morda nas samo še korak loči od tega, da naslednja novelacija odloka v tovrstno posebno obravnavo vključi tudi Prilogo 1 in s tem npr. Mežiško dolino uvrsti med neogrožena območja, z obrazložitvijo, da je izvor svinca pač pojasnjen.

Sprašujemo se, ali so se dokazi o škodljivosti vsebnosti onesnažil v tleh spremenili v smeri tako drastičnega povišanja, kot je predlagano? Če je temu tako, zahtevamo znanstvene dokaze, kajti po našem vedenju se meje le zaostrejejo, saj je na voljo vedno več dokazov o škodljivosti za ekosisteme in človeka.

S spoštovanjem,

Uroš Macerl, predsednik društva Eko krog

V vednost:

- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Varuhinja človekovih pravic,
- Nacionalni inštitut za javno zdravje.